

VEČERNI LIST

Cene po pošti:
za celo leto . . . K 45.—
za pol leta . . . K 25.—
za četrt leta . . . K 15.—
za 1 mesec . . . K 5.—
Za Ljubljano mesečno 3 K
Uredništvo in uprava:
Kopitarjeva ulica št. 6
Uradn. telefon št. 80

Posamezna številka 16 vln.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 16 vln.

Zbližanje vlade in opozicije.

LDU Belgrad, 3. septembra. »Epoha« poroča o političnem položaju: Včerajšnji dan je potekel v odmoru, katerega so izkoristili za pretresavanje položaja. Radikalci upajo na povoljen uspeh pogajanj. Ponudeno jim je bilo 5 portfeljev, ostalim opozicijskim skupinam pa 6. Z ozirom na to bi imela opozicija 11 portfeljev. Radikalci ne pristajajo na to, da bi imeli demokratski ministrskega predsednika in ministra za notranje stvari. Radikalci zahtevajo, da se jim da mesto ministrskega predsednika, demokratom pa ministra za notranje stvari, ali pa obratno. Z ozirom na ministra za notranje stvari niso stavili radikalcev nobenih pogojev za osebo, nikakor pa nočejo Svetozara Pribičevića.

Radi tega se govori, da bo minister za notranje stvari Kosta Timotijevič ali pa dr. Smolaka. Klub dr. Korošca je najbliže demokratom. Ne zahteva drugega kakor koncentracijsko vlado. Glede agrarne reforme stoji popolnoma na stališču Demokratske zajednice. Narodni klub ima še nekaj posebnih zahtev, upajo pa, da bo tudi ta klub stopil v kabinet.

LDU Belgrad, 3. septembra. Sinoči je imel ministrski svet sejo, na kateri je reševal tekoče posle.

LDU Belgrad, 3. septembra. Seja narodnega predstavništva bo prihodnji torek z dnevnim redom: 1. Razdelitev zbornice v odseke; 2. drugo čitanje zakona o dvanajstini za mesec september.

Nove meje pri Radgoni.

LDU Dunaj, 2. sept. (ČTU) »Neue Fr. Presse« poroča iz Zeneve: Pripravljenost sententnega vrhovnega sveta, dovoliti Avstrijem do srede septembra rok za končno odločitev, se ne sme smatrati kot izraz simpatije do dr. Rennerja, pač pa trdijo Clemenceauju blizu stoječe ose-

be, da hoče vrhovni svet s svojim ravnanjem nuditi Avstrijem in Jugoslovanom možnost, da se glede novo določenih mej pri Radgoni sporazumejo. Clemenceau želi baje nezadovoljstvo, ki so ga v Zagrebu in Belgradu povzročili zadnji sklepi mirovne konference, po možnosti omiliti.

Nemško-avstrijska mirovna pogodba izročena.

LDU. St. Germain, 2. sept. (DKU.) Nocjo nekoliko pred 19. uro je dospel generalni tajnik mirovne konference, Dutasta, v paviljon Henri IV., kamor se je v spremstvu poslanca prof. Dürfberja in legacijskega svetnika Frankensteina pripeljal v avtomobilu tudi državni kancler dr. Renner. Dutasta mu je izročil odgovor mirovne konference na nemško-avstrijske protipredloge. Spisu priloženi seznam našteva naslednjih šest listin: 1. spremno pismo predsednika mirovne konference Clemenceauja, naslovljeno na načelnika avstr. mirovne delegacije; 2. odgovor zaveznih in pridruženih držav na pripombe avstr. delegacije; 3. končno veljavno besedilo mirovnih pogojev; 4. dodatni zapisnik, ki ponavlja določbe, navedene v spomenici; 5. izjava o zavzetju podatkov o potopljenih ladjah; 6. posebna izjava o uvoznih, izvoznih in prevoznih omejitvah v prometu med Avstrijo in Mažarsko. — Generalni taj-

nik Dutasta je predložil zaporedoma posamezne listine s kratkimi pojasnili in končno izročil listino, na kateri je kancler dr. Renner potrdil sprejem omenjenih dokumentov. Nato je generalni tajnik mirovne konference izjavil, da zavezne in pridružene države nameravajo za odgovor na predložene spise dovoliti Nemški Avstriji petdnevni rok, ter prosil dr. Rennerja, naj izreče svoje mnenje glede izmere tega roka. Državni kancler je odgovoril, da bo po njegovem mnenju vsled težkoč železniške zveze na tako daljavo, predvsem pa zaradi pogajanj v parlamentu nemogoče, izdelati odgovor v tem roku; vsled tega da bo najbrže prisiljen, kakorkoli se bodo stvari zasukale, zaprositi z Dunaja za podaljšanje roka. Obenem z uradnim izvidom je prevzela avstrijska delegacija še nadaljnjih 15 izvodov mirovne pogodbe. — Predaja je bila v kratkem času končana.

Ameriški senat proti mirovni pogodbi.

LDU. Lugano, 2. sept. (ČTU.) Listi poročajo iz Washingtona: 44 senatorjev se je izjavilo proti, 40 senatorjev pa za ratifikacijo mirovne pogodbe. LDU. Amsterdam, 2. sept. (DKU.) »Times« poročajo iz Washingtona: Senator Knox je v svojem govoru, ki ga je imel v petek, dejal med drugim tudi, da ne uvideva, zakaj bi morala Amerika obremeniti Nemčijo z mirovno pogodbo, katere pogoje označujejo amer. diplomatski krogi kot neizpeljive. Razen tega pomeni pogodba zločin na kitajskem narodu, s katerim Ame-

riko že dalje časa veže prijateljstvo; pogodba ustvarja podlago za krvolitja, ki se bodo ponavljala mogoče skozi več stoletij in v katera bodo zapleteni tudi Amerikanci. Končno nalaga pogodba Zedinjenim državam dolžnost, da s podpisom vse dogovore glede gotovih pokrajin, dasiravno temelji večina teh dogovorov na zatiranju malih narodov. Na ta način so Zedinjene države prisiljene k neopravičljivemu postopanju, kar se je zlasti pokazalo v primeru Šantunga.

Baranja.

LDU. Belgrad, 2. septembra. Vseučiliški profesor dr. Jovo Cvijić je odpotoval v Baranja, da prouči odnotne narodnostne razmere in izdela spomenico na mirovno konferenco.

LDU. Belgrad, 2. septembra. Povodom najnovejših vesti, da bo Baja z okolico pripadla Madžarski, so se organizirali tamošnji Srbi, Bunjevci in Madžari v namen, da preprečijo to namero. Mnogobrojna deputacija, v kateri bodo zastopane vse omejene narodnosti, bo odpotovala v Belgrad, da zaprosi vlado, naj napne vse sile, da ostane cela Baranja v kraljestvu SHS.

Mirovna pogodba za Bolgarijo.

LDU. Pariz, 2. septembra. (DKU.) Agence Havas priobčuje naslednje poročilo o diplomatskem položaju: Vrhovni svet zaveznikov želi izdelati mirovno pogodbo z Bolgarijo čimprej bo mogoče. Svet je sklenil, izročiti bolgarski mirovni delegaciji besedilo onih listin, ki določajo politične meje Bolgarije. Zagotavlja se, da bo Bolgarija

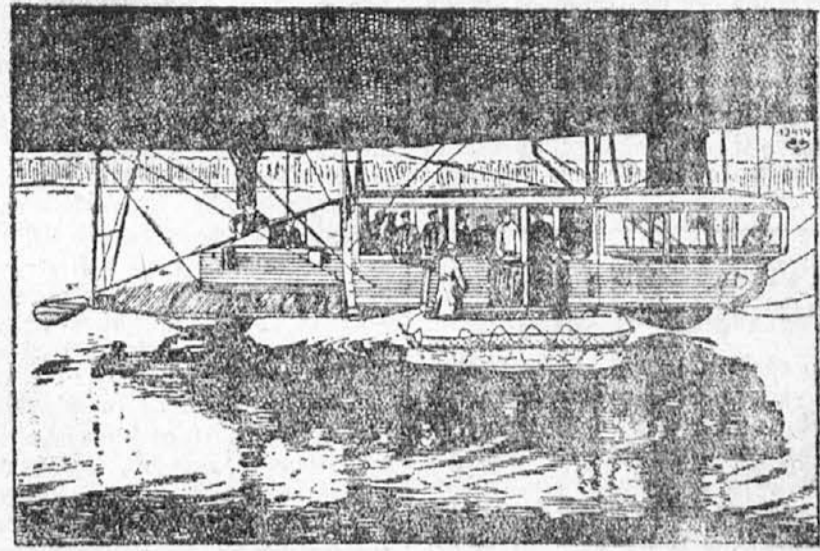
dobila dohod k Egejskemu morju. Bolgarska delegacija bo nato v imenu svoje vlade podala izjavo, da se odpoveduje ozemlju, označenem v mirovni pogodbi. Usoda tega ozemlja se bo določila pozneje. V takih okoliščinah ne bo Tracija dala nikakega povoda za zavlačevanje miru z Bolgarijo.

Plovba po Donavi.

LDU Belgrad, 2. septembra. Naše poslaništvo v Pragi javlja ministrstvu za trgovino in industrijo, da se s 15. septembrom prične redna plovba med Bratislavo in Belgradom po Donavi.

LDU Belgrad, 2. septembra. Admiral Troubrigde je sporočil ravnateljstvu reške plovbe: Ker je Donava otvorena za plovbo, se morajo zagotoviti transporti vsega čehoslovaškega premoaga, ki se ima izročiti Srbiji iz Bratislave. Transporti žita za Dunaj so istotako zavarovani.

© Kam greš v nedeljo? Na orlovskega tabor v Erbovje! ©

»Osební promet v zraku«.

Izkušnje in izboljšave, ki jih je pridobilo zrakoplovstvo v svetovni vojni, poizkušajo uporabiti na praktičen način. Na Nemškem so vpeljali zopet zračni osebni in poštni promet tudi na večje daljave. Za to uporabljajo izboljšan Zeppelinov sistem zrakoplova, kot ga predstavlja naša slika, ki kaže posebne udobne prostore za potnike in nove rešilne čolne za slučaj, če se zrakoplov spusti na jezero ali na morje. Čas, ko se bomo vozili po zraku, tedaj res ni več daleč.

Stanovanjska beda.

Razpad stare Avstrije v razne samostojne države je povzročil veliko preseljevanje iz enega kraja v drug kraj in tudi v razne nove države. V naše kraje je prišlo na tisoče delavskih družin, ki so si prej s svojo priznano pridnostjo služili kruha med drugimi narodi. Tudi precej uradništva se je vrnilo v domovino, ki ga je nemški duh, ki je vladal preje pri nas, pogнал v svet. Kar je bilo uradništva in delavstva druge narodnosti med nami, je le v mali meri zapustilo naš kraj in se izselilo, ker jih naše ljudstvo v svoji dobrohotnosti in krščanski ljubezni noče vreči v bedo in pomanjkanje. Kljub vsem krivicam, ki so jih našemu ljudstvu napravili tekem stoletij naši narodni nasprotniki, naše ljudstvo ni maščevalno, kar moramo priznati kot lepo stran našega ljudstva.

Toda naše delavske družine, ki prihajajo v našo svobodno domovino, ne morejo dobiti stanovanj. Ali ni žalostna slika za vsakoogar, ki vidi na ljubljanskem kolodvoru toliko družin v železniških vagonih. Kot ptice pod nebom so izpostavljeni vsem vremenskim pojavom. Nobenega reda, večni šum in nemir, nobenega počitka in počtenega oddiha. Ali je tako življenje človeško? Ali naj ne vzraste srd v srcih teh ljudi do lastne domovine, za katero so morali zapustiti svoja stanovanja, pohištvo itd.? Ko pridejo domov, jih pa čaka veliko trpljenje, skrb, kje najti primerno stanovanje.

Že pred vojno je bilo pri nas veliko pomanjkanje zdravih in primernih delavskih stanovanj. Delavca z obilno družino ni maral skoro noben mestni hišni gospodar v stanovanje. Delavstvo je stanovalo v starih, napol podrtih hišah, v podstrešjih ali pa v kletih. Največ delavskih družin pa je moralo ven iz mesta v okolico, da ne žali ta delavska obleka in delavski znoj finega okusa in nosu mestne gospode.

Pokojni dr. Krek in Jožef Gostinčar sta ustanovila delavsko stavbinsko društvo, ki je postavilo nad sto delavskih hišic in s tem nad 100 delavskim družinam primerno stanovanje z vrtičkom za najne potrebe in za razvedrilo. Radi nezaučnosti do uspeha, še bolj pa radi neumevanja take velike socialne naprave, pa stavbinsko društvo ni imelo toliko razpoložljivega kredita, da bi moglo še uspešneje vršiti svojo nalogo in se je moralo boriti doslej z velikimi težočami. Toda uspeh ni izostal. Društvo je izšlo iz denarnih stask in nad 100 družin prebiva v teh hišah zadovoljno, ker ima svojo streho.

Sedaj pa je nujna potreba, da prične delavsko stavbinsko društvo zopet z delom. Država naj v prvi vrsti pomaga z razlastitvijo primernih zemljišč. Stavbni svet in sploh zemljišča so danes vsled negotovosti denarne vrednosti in kapitalističnih spekulacij tako draga, da je prazno blebetanje, če kdo trdi, da si more delavec danes kupiti svet po današnjih cenah. Stavbni material je silno drag. Država naj prisloži na pomoč s primernim izdat-

nim brezobrestnim posojilom in garancijo. Tudi tehnične moči naj da država brezplačno na razpolago. Da si bo delavec-posestnik opomogel, naj ga ne obremeni država z davki toliko časa, da poplača svoj dolg. To je država dolžna, to je njena socialna skrb.

Stanovanjska beda pa zahteva danes tudi takojšnje odpomoči. Imamo dovolj barak izza časa vojne, te naj se primerno preuredi in hipno bi bila to velika pomoč trpečim družinam. Demobilizacijska oblast prodaja dragocene barake raznim spekulantom za nizke cene, saj imamo vendar poverilništvo za javna dela in za socialno skrb, pa naj ta dva javna urada preuredita bauake v zasliina, a kolikor mogoče udobna stanovanja. Zima je pred durmi, zadnji čas je, da se pomaga ubogim družinam in odpravi javna in velika sramota stanovanj v živinskih vozovih.

Žalostno . . .

Včeraj je priobčil »Večerni list« kratko poročilo delavstva iz Kroepe in Kamnagorice. Kdo je mogel prezreti te vrstice, katere izražajo glasen krik po pomoči, iz katerih se že vnaprej zrcali vsa beda, ki že stopa korak za korakom v stanove itak siromašnih kovinarjev. Ne prošnje, ne vloge, ne deputacije, nič ni pomagalo. Zakaj? Ravno Kropa in Kamnagorica sta dveje podjetij, katerih gospodarji niso banke, niso kapitalisti z dvajsetimi ali tridesetimi delnicami po visokih cenah, ampak delavci sami. S svojimi krvavinami želijo so si priborili one kronice, s katerimi so si kupili delnice ter se potom njih otesli suženjstva kapitalistov. Udeležili so naše zahteve, del našega programa, da se morajo podjetja pozadružiti. Obrt je procvitala. Delavci so delali z veseljem, ker delali so zase in svoje družine. Blago se je kupičilo, tisoče in tisoče vrednosti je bilo v skladišču ter čakalo dan za dnem, kdaj bo odpotovalo tja, kamor je namenjeno. Tega dne ni bilo. Razne velekapitalistične tovarne so bile kar obsute z izvoznicami, so neomejeno pošiljale svoje izdelke vun in notri dobivale potrebne surovine. A Prva žrebllarska in železo-obrtna zadruga v Kropi in Kamnagorici ni imela te sreče. Vsi koraki, ki jih je storilo zastopstvo zadruge, njih organizacija, niso pomagali. Blaga je bilo nakupičenega na kuzpe, na prodati ga ni bilo mogoče. Izvoznic niso dobili, na njih prošnje se niso ozirali. Delalo se je naprej, ker delavec in njega družine brez zaslužka ne morejo živeti. Sli so do skrajne sile.

In danes! Pred največjo katastrofo se nahaja delavstvo. Zmanjkalo mu je potrebne kuriva, rabili so mesečno samo pet vagonov koksia in dva vagona drobnega kovaškega premoga. Ni ti ta mala količina se jim ne dostavlja več. Vsa merodajna mesta so gluha za prošnje žrebllarske zadruge. Nihče se ne zgane.

V par dneh bo ustavljeno delo. Kar nankrat bo delavstvo brez dela, družine brez vseh potrebnih sredstev. Razburjenje, ki vlada te dni v Kropi in Kamnagorici,

ni mogoče popisati. Posledice, ki bodo nastale iz tega, ne bode pripisati na rovaš delavstva, ampak na rovaš vseh onih, ki bi mogli in morali odpomoči tej hudi krizi, ki je danes pred vratmi.

Še nekaj Dočim bo v Kropi in Kamnigoric ustavljen podjetje, ki je last delavcev samih, bo čez 300 delavcev brez zaslužka in čez 1200 oseb obeh krajev brez vsakršne oskrbe in preživetja. Tu vidimo moč liberalno-kapitalističnega gospodarstva, ki ima že na vse kraje razpete mreže in poveljavno moč, kako vpliva ono na vodilne faktorje in jih odvraca od pravih ljudskih interesov. Veletovarne gredo, njim ne zmanjka premoaga, kakor tudi ne drugih sredstev, a delavsko združeno podjetje mora prenehati. Škandal, da se more kaj takega zgoditi v državi, kjer je na krmilu stranka, ki nosi krasna imena, a je v notranjosti tako gnala. Danes je še, in sicer skrajni čas, da se odstrani nevarnost, ki preti Kropi in Kamnigoric. Ali pomagajte ali pa pustite, ako ste tako trdosrdni, pomreži na stotine nedolžnih ljudi lakote in bede? Samo dvoje je mogoče! Z. M.

Delavski shod na Uršulski gori.

Minulo nedeljo 31. avgusta je zborovala Jugoslovanska Strokovna Zveza na Uršulski gori. Iz Koroške in Štajerske je prihitelo delavstvo. Udeležile so se shoda skupine koroškega okrožja Prevalje, Guštanj, Možica, Črna in iz štajerske Velenje, Šoštanj, Slovenji gradec, Paka, Dolič. Na shodu se je obravnavalo o bistvu in pomenu Jugoslovanske Strokovne Zveze, njeno delo, njeni uspehi, v čem tiči njena nadaljnja moč. — Ko se je okrog polne razgnila megla je ležala pred teboj prelepa pokrajina. Zrl si skoro vso Štajersko. V daljavi se je belilo Celje, na koroški strani pa si zrl krasne terase nad mežiško in labodsko dolino. Ravno tedaj je hitelo delavstvo raz goro s svojimi sklepi in načrti.

Politične novice.

+ **Plemenska slepost.** Sarajevsko glasilo srbskih separatistov »Srbska Zora« piše z žolčem in strupom proti vsemu, kar ni srbskega. Jugoslovansko ime ji je v zasme, kdor se imenuje Hrvat ali Slovenca, ji je sovražnik srbstva. Njena plemenska zagriženost je slepa in ne pozna nobenih meja. Te dni se je lotila »jugoslovanskih legij«. Pripoveduje, kako so začeli v Dubrovniku prihajati transporti bivših avstroogrskih vojakov, ki so bili še l. 1914. prišli v srbsko ujetništvo in jih je bila Srbija ob evakuaciji spravila na Francosko. To so večinoma Hrvati in Slovenci, ki so raje ostali vojni ujetniki, nego bi bili pristopili v srbsko vojsko, kakor so jih bili pozvali. Tedaj so se izgovarjali na svojo prisrsko, na skrb za družino, sedaj se pa kot državljani vračajo v svojo »milo Jugoslavijo«. »Gledajoč te vrste,« piše dopisnik strupeno, »sem začel iskreno dvomiti o svojem prejšnjem mnenju, da takozvanih »jugoslovanskih legij« sploh bilo ni, ampak samo čiste srbske prostovoljske enote. Danes to mnenje drage volje popravljam: jugoslovanske legije v resnici obstojajo. Kdor v to še ne veruje, naj gre v Dubrovnik, da na lastne oči vidi defiliranje »Jugoslovanskih legij P. G.« — prisonnier de guerre«. Tako pisati — ne rečemo o bratih, ampak o bednih ljudeh, ki so šli skozi peklo vojnih strahot in potem dolga leta ječali v vojnem ujetništvu — je najmanj nečloveško. Danes pa je vsakega poštenega Srba, Hrvata in Slovenca prva dolžnost, da se z ljubeznijo oklene bratov in složnega dela za skupno domovino. Da ta domovina ni samo Velika Srbija, ampak cela lepa Jugoslavija — v kolikor nam je ne hoče okrniti sovrag — to, menimo, je tudi za Srbe prav tolikega pomena, kakor je za nas Slovence in Hrvate. Tudi za Srbe je nekaj drugega, ako so doma tako v Mariboru, Ljubljani in Zagrebu, kakor v Belgradu in Bitolju. Več zemlje — več dela in jela, več razmaha za vse.

+ **Prvi poljski poslanik v našem kraljestvu, g. Pilz,** dosedaj član poljskega narodnega odbora v Parizu in velik slovanofil, je došel v Belgrad.

+ **Svobodomiselnost djaštvo** je priredilo v Celju svoj kongres. Glasila JDS, to svobodomiselnost prireditve na vso moč pozdravljajo. Med ljutostjo pa se drže gospodje, kakor bi niti ne vedeli, kaj je svobodomiselnost. Premeteno to sicer je, a značajno ne. Tako početje nazivlja naše ljudstvo: hinavščina.

+ **Nov načrt za rešitev jadranskega vprašanja.** Nedavno se je vrnil iz Pariza in Londona v Rim senator Guglielmo Marconi, italijanski delegat na mirovni konferenci. Njegov prihod je znova spravil na površje razne načrte za rešitev jadranskega vprašanja; eden teh načrtov naj bi bil — glasom lista »Gazzeta di Venezia« — ta-le: Na severu Jadrana se osnujejo štiri avtonomne države, in si-

cer I. Reka z luko, II. Sušak z obalo do blizu Bakra in otokom Krkom, III. Liburnija z lovranskim teritorijem, Opatijo, Volosko in otokom Cresom in IV. državnica naj bi obsegala ozemlje med železniško progo od št. Petra do morja ter med Voloskim in Reko. Te štiri državnice naj bi dobile vsaka svojo avtonomijo pod kontrolo medzavezniške mešane komisije. Mnenja o končni sestavi gredo neki še narazen, ker da je jasno, da Italijani v teh državah ne morejo biti v manjšini. — Kako neki mislijo Italijani to, da nočejo biti tod v manjšini — na kakšen način se hočejo pomnožiti v večino, oziroma kako hočejo pretvoriti večino v manjšino? Jadransko vprašanje postavlja Italijane res pred težke — probleme.

+ **Proti razkristjanjenju** šoje se snujejo na Bavarskem zveze staršev. To je sredstvo samopomoča katoliško mislečega bavarskega ljudstva proti veri sovražni politiki sedanjea bavarskega naučnega ministristva. Tudi pri nas bo treba misliti na kaj takega, kajti gospodje svobodomislecii vedno bolj dvigajo glave.

+ **Odkrita komunistična zarota v Pragi.** Iz Prage poročajo 31. m. m., da je policija odkrila ondi veliko komunistično zaroto, v katero je bilo zapletenih tudi več vojakov. Zarotniki so neki hoteli proglasiti na Staromestnem trgu vlado delavskih in vojaških svetov.

+ **Iz švicarske socialne demokracije.** Strankino vodstvo švicarske socialne demokracije je določilo splošno glasovanje o udeležbi pri tretji internacionali v Moskvi za dobo od 1. do 14. septembra.

Dnevne novice.

— **Šola zopet šoli.** Takoj s početkom Narodne vlade so se dala šolska poslopja vsem strankam za razne prireditve na razpolago. Ponekod so izrabljali to prostost, prirejali po šolah veselice, povzročali škodo na šolskih poslopih tako, da so se množile pritožbe od dne do dne. Zaradi tega je iz pedagogičnih, higijeničnih in političnih ozirom glede uporabe šolskih poslopij sklenila deželna vlada v seji dne 26. avgusta: šolska poslopja se, smejo oddati za izvenšolske prireditve samo za učne namene, telovadnice le za telovadbo, vendar se v slučaju, da so danj ti pogoji, uporaba ne sme odrediti nobeni stranki proti zagotovitvi plačila vsake škode ter proti založitvi stroškov za snazjenje in eventualno uporabo luči.

— **Orlovski tabor v Trbovljah.** Ker je le malo časa še do velike zvezne prireditve v Trbovljah, pozivljamo vse bratske odseke, vse odseke Orlic in vsa naša prosvetna in izobraževalna društva, naj takoj sporoče število udeležencev. Dosedaj je prijavilo svojo polnoštevilno udeležbo 14 odsekov Orlov in Orlic. Gojenke vadteljskega tečaja Orlic poletje dne 7. septembra v Trbovlje. Polovična vožnja stane 10 K 50 vin. Kosilo, katero bo poleg dobre postrežbe tudi izbrano, stane 5—6 K. Dopolodne bo na trgu velik tabor, popoldne velika javna telovadba Orlic, naraščaja in Orlov, nato velika ljudska veselica. Ker obeta biti ta naša manifestacija velike orlovske misli najsijajnejša, pohitimo vsi na to slavnost. Visoko dviga krščanski Orli svoj prapor, a razprostrti ga mora po vsej domovini! Vreme naj ne plaši nikogar: naj ne bo vreme zmagovalec nad našo voljo. Na svidenje!

— **Za invalide.** Da se omogoči invalidom izplačevanje podpora po občinah in da bi jim ne bilo treba kakor dosedaj potovati daleč, da pridejo do finančne uprave, je poslanec Agatonovič predlagal finančnemu ministru v obliki skurščinskega vprašanja, naj se od sedaj izplačujejo invalidom podpore po občinah povodom mesečnega pobiranja davkov. Ta način izplačevanja je za invalide potreben in korsten ter naj bi bila državna administracija dolžna, iti invalidom v vsem naroko. (LDU)

— **Poziv dobrovoljcem (legionarjem).** Dobrovoljci (legionarji), ki so služili v Rusiji, Italiji ali Ameriki v srbski vojski, se pozivljajo, da sporoče svoje podatke, ki so potrebni za skupno podporno akcijo in sicer: čin, ime in priimek, leto in mesto rojstva, poklic in civilno, gmotno stanje, sedanjí naslov. Podatki naj se pošljejo na naslov: Stanko Tominec, Janez Trdinova ulica 2 najpozneje do 15. septembra. Vsi slovenski časopisi se prosijo za ponatis tega poziva.

— **Čisti dobiček veselice za državo in sirote.** Minister za prosveto je pripravil v sporazumu s finančnim ministrom načrt za zakon o pristojbinah, ki določa, da se morajo tri četrtine čistega dobička veselice in drugih javnih zabav, ki se prireajo na ozemlju kraljevine, vplačati v državno blagajno. Ostala četrtina pa se mora določiti v korist sirot dotičnega kraja. Zakonska predloga bo predložena narodnemu predstavništvu.

— **Za enoten težaški cenik.** Med organiziranim obalnim delavstvom v Sisku in tamošnjimi trgovci se vrše pogajanja za uvedbo enotnega cenika za nakladanje in razkladanje ladij.

— **Premogovna kriza.** Velika količina premoga se bo nabavila v Avstriji za potrebe naših železnic in drugih ustanov. Premogovna kriza se je pojavila pri nas vsled dogodkov v Rumuniji, ki se je bila obvezala, da bo dobavila 15.000 vagonov premoga iz petrosinskih rudnikov. (LDU)

— **Poziv!** Dne 31. avgusta 1919 je vrgla neka oseba iz vlaka štev. 502, ki pelje iz Zidanega mosta proti Zagrebu med postajama Brežice in Dobova ob 15. uri 45 minut (3. uri 45 minut popoldne) eno skatljjo v kateri se je nahajalo mrtvo dete ženskega spola. Skatljja je bila iz lepence, ter je imela na eni strani napis: »Vorsicht! Bilder. Absender Fritz Röller, Fotograf, Halle a/S., Alte Promenade 1.« Od naslova je bil en del odtrgan, poznalo se pa je še en del naslova glaseč se: »An das II.« Skatljja je bila zelo močno s klorom napojena, vsled česar je domneva, da je moralo v vozu zelo močno dišati. Vsak, kateremu bi bilo v tej zadevi kaj znanega, ali pa je morda kaj sumljivega med vožnjo opazil, naj to kaj javi najbližji sodnji ali pa orožništvu z ozirom na ta dopis. — Kr. okrajno sodišče Brežice, oddelek III.

— **Zveza poštinih organizacij** naznanja vsem provizornim tovarišem in tovarišicam, ki še niso prejeli novih draginjskih doklad, da jih prejmejo še v teku tega tedna, ker je poštino ministristvo brzobjavno odredilo, da se izplačajo takoj draginjske doklade s prvim julijem aspirantom in aspirantkam, stalnim pomožnim slugam, selskim poštnim slugam in uradnim pomožnim močem. Aspirantje, aspirantke in uradne pomožne moči prejmejo po 450 K mesečno, stalni pomožni in selski poštni slugi z enoletno definitivno službeno dobo istotako po 450 K, če pa imajo čez eno leto službene doba prejmejo pa še za ženo in za vsakega otroka po 50 kron mesečno. O draginjskih dokladah za poštne odpravnike, selske pismonoše in poštne sle pa izide po izjavi ministristva v kratkem času tozadevna naredba. Zveza naznanja tudi vsem članom, da je prenehala izhajati »Pošta«, dosedanje skupno glasilo Hrvatov in Slovencev in da izhaja odsedaj dalje »Poštarski Glasnik«; glasilo vseh poštinih uslužbencev v kraljestvu SHS. List je tiskan v latinici in cirilici ter priobčuje dopise v vseh narečjih. Na vsak način je potrebno, da dobiva vsak član tudi stanovski list, da je poučen o vseh stanovskih zadevah. V »Poštarnem Glasniku« bo »Zveza« objavljala vsebino odborovih sej in vse važne stanovske in gospodarske zadeve, ki jih namerava »Zveza« v korist članov kmalu izvesti. Vsak član naj pošilja društvu svoje kategorije poleg članarine tudi še po eno krono mesečno za list. Pozivljajo se tudi člani, da pridno dopisujejo v »Poštarski Glasnik«, in sicer je pošiljati vsak dopis potom »Zveze poštinih organizacij« v Ljubljani.

— **Pisma v inozemstvo.** Vzlic večkrat razglašenim navodilom o opremi pisem, ki so namenjena v inozemstvo, se dogajajo posebno v zadnjem času, ko se je razširil pisemski promet z inozemstvom, pogostoma slučajni, da odpošilja občinstvo pisma v inozemstvo zaprta in ne da bi bil naveden pošiljatelj, zaradi česar jih cenzurni uradi ne odpravljajo, ampak dosledno vračajo. Da se izognemo nepotrebnim pritožbam občinstva in da ne povečamo cenzurnim in sprejemnim poštnim uradom že itak obilnega dela, opozarjamo občinstvo ponovno, naj ne zapira v inozemstvo namenjenih pisem in naj vsikdar označi na nahrbtni strani pisemskega ovoja natančno odpošiljatelja.

— **Izgon tujcev iz Osjeka.** Osječki mestni svet je sklenil izgnati vse ne-ljube tujce, predvsem tiste inozemce, ki so se naselili v Osjeku po prevratu. Tudi za slovenska mesta potrebno sredstvo zoper žide.

— **Pomiloščeni Varaždinci.** Po kraljevi milosti so v Varaždinu izpustili iz zapora 44 obtožencev, ki so se udeležili upora dne 23. julija in bili v preiskovalnem zaporu. Pomiloščenci so večinoma kmetje. Ostali obtoženci pridejo pred vojno sodišče, ki jih bo pa — kakor je pričakovati — milo sodilo.

— **Vprašanje ribolova v naši državi.** Iz Belgrada poročajo: Država bo dala v najem ribolov na Ohridskem jezeru. Skadrsko jezero je že oddano. Vprašanje ribolova v naši državi še ni definitivno rešeno, zato se razfegne dosedanjí srbski zakon tudi na nove pokrajine.

— **O čekovnem prometu.** Zneske, ki so manjši kakor 1000 kron, dostavi poštni urad po pismonoši na dom. Po zneske pa, ki so večji kakor 1000 kron mora priti stranka sama in sicer navadno v blagajno čekovnega urada v Ljubljani. Tu se mora stranka izkazati, da je upravičena prevzeti nakazani znesek. Navadno nima stranka s seboj nobene legitimacije. Takrat nastanejo večkrat težave pri izplačevanju. Uradnik ne pozna stranke osebno. Po znesek pride dostikrat tudi druga oseba, ne pa tista, na katero je naslovljena nakaznica. Uradnik v blagajni zato ne ve, ali naj ji izplača nakazani znesek ali ne. Priporočamo zato strankam, ki pridejo po denar v blagajno čekovnega urada, da prinesejo

s seboj tudi legitimacijo ali sicer kakšno izkaznico, s katero dokažejo svojo identiteto in da so tudi upravičene prevzeti nakazani znesek.

— **Pomanjkanje stanovanj v Zagrebu.** Zagrebški listi poročajo, da 20 novoangaziranih članov gledališkega orkestra na noben način ne more dobiti stanovanja ter bodo zato prisiljeni, da zopet odpotujejo. Za pomoč so naprosili mestni stanovanjski urad.

— **Srbohrvaščina v čeških šolah.** Vlada čehoslovaške republike je sklenila, da bodi srbohrvaščina na vseh šolah obvezen predmet.

— **Krojaški pomočniki v Zagrebu** zahtevajo povišanje plač na 340 K tedensko.

— **Griza (dizenterija) nastopa, kakor** že v zadnjih letih, tudi letos precej pogosto. Povzročajo jo bacili grize, ki s hrano pridejo v črevo in tam povzročajo vnetja, je torej nalezljiva bolezen črevesa. Krčevite bolečine spremljajo pogosto izločevanje jako zlemptega, večsih krvavega blata. Bacil grize, povzročitelj bolezni, izloča se z odpadki in se drži vsega, kar se z njimi neposredno ali posredno onesnaži (roke, perilo, posode, stranišča). Muhe, ki oblezejo izločke, prenašajo bolezenske krali tudi na jestvine. Po umazanih prstih, žlicah št. in po jestvinah pridejo te krali v prebavilne organe zdravega in povzročajo tako obolenje. Po zraku se bolezen ne prenaša. Vsaka neprednost v prebavilnih organih pospešuje okužbo. Da se ubranimo grize, pazimo na sledeče: 1. Varujmo se vseh težko prebavnih jedi, pred vsem onih, ki so morda onesnažene; ne uživamo neolupljenega sadja, ne kumar, ne solate. Ne pijmo surovega mleka. V obče uživajmo le kuhane jedi. 2. Na straniščih je paziti na največjo snago; po možnosti je uporabljati le domače stranišče. 3. Osnažimo si roke po vsaki uporabi stranišča in pred vsakim kosilom oziroma južino. 4. Pri sumljivih znakih (bolečine v trebuhu, bljuvanje, driska) je povprašati takoj zdravnika.

Ljubljanske novice.

lj Tehnični tečaj Orlic v Ljubljani. Predvčerajšnjem so se pričel v Ljubljani tehnični tečaj Orlic, ki ga vodijo s. Orlica s Češkega, brata Ivo Pirc in Pavle Kržan. Nad 100 udeleženk je prihitelo iz vseh krajev naše Slovenije; zastopani so vsi stanovi, posebno častno število je učiteljic. Tečaj je bil otvorjen predvčerajšnjem ob 9. uri zjutraj. V imenu Slovenske ženske zveze ga je vodila gospodična Cilka Krekova, v imenu Orlovske zveze pa brat Jože Pirc; hrvatske goste je pozdravil brat Jože Stabej. Kako daleč in kako globoko so že segli prvi početki tega novega gibanja pri nas, kaže dejstvo, da je prihitelo ob času najnega dela toliko navdušenih deklet z dežele, da so prišle tudi Hrvatice iz Zagreba in celo zastopnica Orlic z daljne Češke je prihitela na tečaj, kar priča veliko udanost do ideje, ki ji služijo. Prvič stopajo ženske samostojno v javnost in pričajo, kako zrelo je naše ženstvo, ki se zaveda velikih nalog, ki je čakajo v bližnji bodočnosti.

lj Orlovski tabor v Trbovljah v nedeljo, 7. septembra. V Trbovlje, kjer se naše kršč. socialno delavstvo bori za svoje pravice do organizacije, se vrši to nedeljo velik ljudski tabor. Dolžnost naših ljublj. somišljenikov je, da pohite ta dan v Trbovlje. Iz Ljubljane odhajamo ob tričetrt na 6. uro zj., vračamo se ob 9. uri zvečer. Vozne cene so polovične (10 K). Izkaznice se dobe pri g. Tomažiču, Jugoslov. tiskarni (prilijeje). Posebno dobrodošle naše narodne noše. Pri prireditvi sodeluje vrlo jeseniška godba. Hitite s prijavitelji! V nedeljo, 7. sept. ob vsakem vremenu v Trbovlje.

lj Vpokojenke tobačne tovarne imajo v nedeljo, dne 7. septembra t. l. ob 3. uri popoldne svoj shod v mali dvorani Ljudskega doma, II. nadstropje.

lj **Umri so v Ljubljani:** Neža Borštnar, bivša tov. delavka, 70 let. — Elizabeta Omeje, žena kurjača, 39 let. — Josip Krenvar, premogar, 29 let. — Slavko Markovič, sin čevljarja, 2 meseca. — Albin Pahor, sin želez. uslužbenca, 3 meseca. — Jera Godeša, zasebnica, 83 let. — Marija Pogačnik, bivša zasebna učiteljica, 35 let. — Amalija Bohinc, zasebnica, 72 let. — Vinko Magister, sin cestnega nadzornika, 8 let. — Ivana Lotrič, poljska dnarica, 44 let. — Terezija Stular, služkinja, 23 let. — Viljem Košiček, rejnec, 1 in pol leta.

lj **Kaj bo z našimi ujetniki?** V ponedeljek, na praznik rojstva M. D., to je 9. septembra 1919, ob 11. uri popoldne se vrši v veliki dvorani Mestnega doma važno zborovanje zaradi naših ujetnikov. Na ta važni sestanek ste povabljeni vsi, ki imate sorodnike in italijanskem ali pa tudi v ujetništvu drugih držav.

lj **Državna posredovalnica za delo.** Podružnica za Ljubljano in okolico. V predteklem tednu od 25. do 31. avgusta 1919 je iskalo delo 166 moških in 53 ženskih delavskih moči. Delodajalci so pa iskali 98 moških in 52 ženskih delavskih moči.

Posredovanj se je izvršilo 101. Pri vseh podružnicah »Državne posredovalnice za delo je od 1. januarja 1919 do 31. avgusta 1919 iskalo dela 13.347 delavnih moči, delodajalci so pa iskali 11.315 delavcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 4173. Dela iščejo: pisarniške moči (316), trgovski sodruidniki in sodrudnice (302), dninarji in dninarice (130), peki, mesarji, mlinarji, slugi, vratarji, hišniki, krojači, šivilje, poljski in tovarniški delavci in delavke, težaki, hlapci, natakarji in natakarice, ekonomski, oskrbniki, vzgojiteljice, ključavničarji, mehaniki, strojniki, vrtnarji, sodarji itd. — Delo je na razpolo-

lj Tedenski izkaz o zdravstvenem stanju mestne občine ljubljanske od 24. do 30. avgusta 1919. Število novorojencev 43, mrtvorojenca 2. Umrlih 22 (12 domačinov, 10 tujcev). Umrli so za grizo 3; za jetiko 6 (4 tujci); za različnimi boleznimi 13. Za nalezljivimi boleznimi so oboleli in sicer: za škrlatico 2 domačina, za grizo 19 domačinov, 2 tujca, 3 vojaki, za vratico 1 domačin in 1 tujec.

Kako ravnajo z nami.

Dobrna pri Celju.

V naših državnih toplicah gre sezija h koncu. Bila je srednje dobra. Gostje so občudovali lepoto kraja, v marsikaterem drugem oziru pa so bili manj zadovoljni. Marsikaj naj bi se do prihodnjega leta izpremenilo. — Ali imamo tudi domačini pravico zahtevati, da bi se do prihodnjega leta kaj izpremenilo? Do zdaj nismo spravljali svojih zahtev v javnost, da ne »škodijo« seziji in ker smo mislili, da se upraviteljstvo sčasoma unese. Zdjaj moramo potom javnosti do svojih zahtev:

1. Pod prejšnjim upraviteljstvom so dobivali nekdanji domačini uslužbenci od toplice njeve in travnike v najem kot neke vrste pokojnino. Zdjaj se jim je že spomladit kratkomalo vzelo, češ, da bodo sami obdelovali. Polje pa je ostalo deloma popolnoma v celini, na njivah raste meter visok osat, menda za seme; travo pa so procali drugim, kj je preje niso imeli in tudi pravice nimajo do tega. Pa če ima upraviteljstvo tako navodilo od višjih, tedaj zahtevamo, da se 30, 40 let služečim uslužbencem na drug način nakaže pokojnina. — Mimogrede samo vprašamo, kam gre, ker se doma pridela. Za restavracijo ne, za uslužbenca ne.

2. Preje so domačini ob nedeljah popoldne imeli prosto kopel. Zdjaj se niti uslužbenci ne smejo zastoj kopati. Zahtevamo prejšnjo ugodnost v tem oziru. Imamo v državnem podjetju deveturni delavnik, plače 6, 7 K brez hrane. Sobarice — noč in dan v službi — 120 K mesečno brez hrane. V Rogaški Slatini se jim je povišala plača za 50%. Isto smo zahtevali tu, a zastoj. V toplicah se je podražilo splošno vse za 100% od lani, plače uslužbencev se niso povišale niti za 20%. Da pri nas zna državno upraviteljstvo odirati posamnika, kaže dejstvo, kako zna odirati celo državni urad, kr. pošto, kateri je naložilo tako najemnino, da se namerava izseliti iz državne hiše v privatno.

4. Ko je prišel avto, smo zahtevali za domačine znižano vožnjo, kajti 40 K za vožnjo v Celje je preveč. Odbito. In vendar naj le kdo pogleda, kako je ta težki avto razrdl našo mehko okrajno ceno gostje. Ker letos avto ni služil domačine, katere popravilo bomo plačali mi, ne sto, zahtevamo, da upraviteljstvo da censto popraviti.

5. Dokaz, kako državni uradnik dela z našim ljudstvom, imamo tudi v tem: Vojni dobičkar in nemškutar Goll je izubul v Jugoslaviji nadzorstvo nad Clončferovim posestvom. Isto je bilo namenjeno sedanjemu upravitelju. Ta pa je pod roko dal Gollu vse žage nazaj, tako, da je naš kmet čisto izročen temu izkoriščevalcu, ki zahteva od žaganja pri vsakem plohu desko srednjico in oba krajca.

6. Poleg vseh teh in še drugih krivic pa se postopa z nami kot še nikdar. Nikdar nas niso metali iz pisarn, ne preklinjali in psovali, ne rjuli nad nami kakor nad psom. Priprosti ljudje smo, a navedeni smo večje dostojnosti.

Da bomo verovali v demokratizem naših uradnikov posebej in države sploh, tedaj naj se te krivice v demokratičnem smislu popravijo.

Jugoslovanska Strokovna Zveza.

O Odborova seja Jugoslovanske Strokovne Zveze se vrši jutri v četrtek, 4. septembra ob pol 8. zvečer v pisarni J. S. Z.

O Predlogi skupin za strokovno zborovanje naj se pošljejo pred 17. septembrom na pisarno Jugoslovanske Strokovne Zveze. Predlogi naj tičejo delavsko stanovsko plat, poslovanje in gospodarske delavske zadeve.

O Popolni program za strokovno zborovanje dne 21. in 22. septembra se določi jutri 4. t. m. na seji J. S. Z. in se potem razpošlje skupinam.

O Iz pisarne. Skupine se ponovno opozarjajo, da točno vpošljejo obračune do 10. t. m. Održavi naj se vsakokratno zamuhanje, ki le ovira tedno poslovanje. — Razposlali smo vse članske knjižice. Ker pa se je morda vrnila med knjižice tudi kakšna, ki pripada drugi skupini, prosimo, naj se iste nam vrne. Če pa kje še niso dobili vseh knjižic, naj nam javijo imena onih, ki knjižice še niso sprejeli. — Vsi dopisje se sedaj rešujeto hitro in gredo odgovori že z obiatno pošto nazaj. Prilajajo nam prilozbe, da ni ne sprejemajo »Večernega lista« od srede. Prosimo, naj se pazi pri naročitvi oziroma vpisu v organizacijo, da poda vsak natančen naslov. I. P.

O Skupina J. S. Z. v Pollakovih tovarni ima v četrtek ob 5. popoldne sestanek v društveni sobi v Ljudskem domu. Vabijo se vsi člani, da se udeležijo v polnem številu. Po sestanku seja odbora skupine. — Odbor.

O Predavanje v Trzinu. V nedeljo 7. t. m. bo ob 11. uri v »Našem Domu« predaval zastopnik Slovenske dijaške zveze g. jurist Kralj. Delavstvo se vabi, da se istega udeleži v kar najobilnejšem številu.

O Izredni občni zbor skupine J. S. Z. v Trzinu se vrši v nedeljo, dne 14. t. m. Član- opozarjamo, da se ga polnoštevilno udeleže.

O Žiri. V nedeljo, dne 7. t. m. ob 3. uri popoldne se vrši shod J. S. Z. v »Katoliškem Domu« na Dobračevi. Iz Ljubljane prideta dva govornika. Vsi naši somišljeniki na plan in vsi na shod!

O Straziščje pri Kranju. Zadnje dni se razširjajo tu pri nas vest, da smo sprejeli iz osrednje pisarne pismo, katero pravi, naj počasi odstopamo od J. S. Z. Člani verjamejo temu in se pripravljajo za odstop. Mi nismo sprejeli iz osrednje pisarne nobenega dopisa s takim naračilom, saj bi bil tak nasvet nam vsem v škodo, ko pa smo ravno potom J. S. Z. dosegli veliko. Člane opozarjamo, naj nikar ne verjamejo razširjajoči se govorici in naj naznanijo odboru onega, ki jih razširja. Gotovo gre tu za poskus razbiti našo organizacijo v Straziščju, in oni, ki hoče to izpeljati, ni toliko pošten, da bi nastopil javno in s polnim imenom, temveč se poslužuje najumazanejšje oblike. Mi smo in hočemo ostati člani naše Jugoslovanske Strokovne Zveze, od te nas ne spravi nihče!

O Viničarji so se pričeli pridno organizirati v J. S. Z., katera priredi dne 7. septembra zanje dva shoda. V Svetinjah po rani maši v gostilni g. Zavratnika; pri sv. Miklavžu isti dan po večernicah; v Ljutomeru pa drugi dan, t. j. 8. t. m. Zanimanje za stanovski shod viničarjev je veliko, J. S. Z. zastopa glavni tajnik tovariš A. Komlanec.

O Državni in doželni cestarji iz Štajerske imajo dne 14. septembra shod v Celju, hotel »Beli vol«. Tovariši pridite!

O Krčevina-Lajtersperk pri Mariboru. V nedeljo 31. p. m. se je vršil v tukajšnji šoli dobro obiskan shod J. S. Z. Zastopan je bil delavski kakor tudi kmečki stan. Na shodu je govoril p. Bernard, v imenu J. S. Z. tov. Krepek, nadalje gerent Inkret, ter zastopnika domačega kmetskega in delavskega ljudstva. Ker vlada tukaj veliko zanimanje za J. S. Z. in je spoznalo ljudstvo važnost organizacije, se ustanovi prihodnjo nedeljo 7. t. m. nova skupina.

O Mariborsko okrožje J. S. Z. Prihodnjo nedeljo 7. septembra se vrši ustanovni shod nove skupine J. S. Z. za Krčevino-Lajtersperk. Shod se vrši v šolskih prostorih, začetek ob pol 5. uri popoldne. — Shod v Limbušu ob 3. uri popoldne, po shodu ljudska veselica, prirejena od skupine železničarjev v Studencih.

O Okrožje Maribor ima svojo prvo odborovo seja dne 7. t. m. v Studencih v društvenih prostorih skupine železničarjev. Seja se vrši po rani službi božji. Ker je seja velevažna, se prosijo tov. odborniki, da se je polnoštevilno udeležijo. — Bogovič.

O V Celju se je pri tajništvu Vseslovenske Ljudske Stranke ustanovilo podtajništvo Jugoslovanske Strokovne Zveze. Vsem, ki žele dobiti informacije v celjskem okrožju, svetujemo, naj se obračajo na podtajništvo. Naslov: Podtajništvo Jugoslovanske Strokovne Zveze Celje, hotel »Beli vol«.

O Konjice. V Konjicah se je ustanovila skupina Jug. Strok. Zveze. Pristopilo je takoj precej članov.

O Mišlinsko okrožje J. S. Z. priredi dne 21. septembra tri shode, in sicer v Šmihelu ob 8. zjutraj, v škalah ob 11. popoldne, v Smartnem pri Velenju ob 3. popoldne.

Železničar.

Ž Kako ravnajo z nami. Pod tem naslovom piše v št. 188. slov. državni železničar, ki je bil poslan, oziroma pognan na Hrvatsko, stvari, ki jasno kažejo, da smo pač spremenili osebe, načela pa smo do picice podedovali od blagopokojne prababice Avstrije. Pisec se med drugim previdno dotakne zla, ki utegne postati nam železničarjem še zelo usodno, to je početje Z. J. Ž. Pravijo, da je pri drž. žel. kraljestva SHS ravnateljstvo identično z Z. J. Ž. In prav v tem grmu tiči nekaj. Ko so po polomu naši stari mogotci morali oddati svoje stolce ljudem domačinom, je marsikateri železničar vzrl na vseh štirih delih sveta vzhajati solnce svobode. Pesimisti pa, ki niso opazovali starega režima le od daleč, temveč so se previdno približali, da vso gnulobo vidijo in vohajo, so ostali hladnokrvni ter rekli: bomo videli. In ti niso imeli neprav. V personalnih uradih železnic — državne in južne — koder so se kovalе usode uslužbencev, so sedeli okameneli birokrati ali pa neizkušeni protežiranci. Prvim se sploh ni več ljubilo kaj misliti in prevdarjati, drugim pa je manjkalo smisla za pravo in pravično socialno delo. Da pa so zamogli ti uradi, oziroma uradniki svoje žitje opravičiti, rabili so pomoči. Ostanimo doma in govorimo o našem slovenskem železničarju, ki je čutil in boče še čutil, da sta z njim žogala nemški Volksrat in pa socialni demokrat. Ta dva sta bila vodja personalnih uradov, tam sedeči uradniki vseh činov pa so bili njih kimovci. Marsikateri slovenski železničar je bil prisiljen omahuiti in zatajiti svoje slovensko prepričanje, da je utekel preganjanju in poginu. Manjkalo seveda ni tudi poturic, ki so si nadajali črno-rdečo-zolto barvo, da pod nje zaščito in preko glav svojih kolegov priplezajo na zaželjene višave. Oni pa, ki se niso upognili ne pred tem in ne pred onim, so ostali na vznožju pod plazom. Na čelo novo urejenih, oziroma ustanovljenih ravnateljstev za Slovenijo so bili postavljeni možje, ki so vzrasli iz malega in izmed nas, močni v svoji službeni stroki, a morda šibki v socialnih vprašanjih podrejenega jim osebja. Ves dobrobit človeka ne teži zgolj na tistih kronakah, ki se mu plačujejo, je še nebroj drugih momentov, od katerih je mnogo dvisno in te je treba tudi upoštevati. Slaba naša navada je, da kujemo našo bodočnost iz ostankov zarjavele pretoklosti pomešanih s položajem sedajnosti. Kaj novega in modernega ustvariti se nam zdi skoraj nemogoče. In prav to nas navdaja s trahom in slutnjo, da bodo personalni uradi naših novih ravnateljstev posneli prakso njih prednikov-učencov in se bodo slepo udali eni sami organizaciji, ki bo svojevoljno delila milosti in klovefe, da ne boste odločevali služba in službena usposobljenost, temveč osebnosti, ki niso bile nikdar pravične. Dejstvo, da obstoje pri ravnateljstvih posebni uradi Z. J. Ž. z ljudmi strogo enostransko strankarskega mišljenja, nam priča, da naš strah ni votel, in nas opominja, da bodimo oprezní. Ne sodimo organizacije po njenem zvenečem naslovu, ampak po nje namenu, pomenu in dejanju. Z. J. Ž. je še mlada organizacija, ki je nastala po vzgledu Čehov kratko pred vojsko, med katere viharjem ji je avstrijski vzduh zaprl sapo s preganjanjem takratnih voditeljev. Sedaj pa, ko so zlomljeni težki okovi nemškega fanatizma, je zopet vstala in hoče že biti orjak, pred katerim naj se vse klanja. Nam se ta taktika zdi nekoliko nevarna, kajti onstran polja, po katerem vojskovodje Zveze drve, se nahaja široka voda, v kateri neprevidežni lahko utonejo. Ravnateljstvom bi priporočali resen svet, da se ne podjarmijo preveč eni sami organizaciji. Priznamo, da je za zdravo ureditev socialnih razmer sodelovanje zastopnikov osebja potrebno, ne sme pa biti edino odločujoče. Vsaka organizacija je udinjana eni ali drugi stranki, delo ravnateljstva pa mora biti v vsakem oziru objektivno in neoporečno. Ravnateljstvo ne sme biti boter ne ene in ne druge organizacije, znati mora upoštevati pametne nasvete vseh, pa tudi pretirane domišljivosti krotiti, če hoče pri vseh uslužbencih brez izjeme uživati potrebno zaupanje. Teror, ki je povzdignil Z. J. Ž. do sovlade, je sejan veter, ki utegne roditi viharne dni. Železničar.

Ž Stanovajska mizerija železničarjev na Jesenicah. Tu pa tam beremo po časopisih o pomanjkanju stanovanj v tem ali onem kraju. Zato je že čas, da se oglasimo tudi mi, ki smo dodeljeni na Gorenjsko in moramo stanovati na Jesenicah. Dolžnost železniškega ravnateljstva je, da gleda na to, da imajo uslužbenci stanovanje, če ne brezplačno, vsaj po nizkih cenah. Sedaj pa moramo stanovati v privatnih stanovanjih in jih prav drago plačevati, kar bi izostalo, ko bi se v tej zadevi pristojne oblasti nekoliko bolj zanimale, ker je železničarska služba, vsaj po našem mnenju, važna in bi se morali železničarji malo bolj upoštevati, vsaj toliko, da bi imeli pošteno življenje. Opozarjamo železniško ravnateljstvo, da se malo bolj za-

nima za Jeseniške železničarje in njih stanovanja.

Ž Studenci pri Mariboru. Jugoslovanska Strokovna Zveza, skupina železničarjev v Studencih pri Mariboru, priredi dne 7. septembra delavska veselica v Limbušu s sledečim dnevnim redom: Zjutraj ob 7. uri v cerkvi sv. Jožefa sv. maša za društvenike; popoldne ob 3. uri večernice; po večernicah delavska veselica z govori in različnimi zabavami. Vabimo vsa katoliška bratska društva in vse zavedno delavstvo, posebno železničarje. Vstopnina eno krono. Vsak, kdor želi poštene zabave in razvedrila, naj pohiti dne 7. t. m. v Limbuš, v gostilniške prostore g. Julija Robiča.

Za delavske pravice.

p Čipkarice v Žireh in Železnikih, ktere se žive izključno samo od izdelovanja čipk, dobe brezposelno podporo.

p Slamničarsko delavstvo z bojznijo pričakuje sezono, ker odpor nemških tovarnarjev je še vedno isti kot je bil. O kakšnih ukrepih od strani vlade nam ni še ničesar znanega. Pa kam se neki muči, saj pri tem bo trpelo samo delavstvo in nihče drugi. Pač, tudi narodno gospodarstvo, a za to se nihče ne zmeni, ker Bog ne da, da bi se Nemca le malo dotaknili, pa bi se ves svet podrl. Slamničarsko delavstvo ni teh misli, ono bi kmalu napravilo konec temu paševanju. Vprašamo vlado, kaj je ona ukrenila, da pravočasno odpomore krizi, ki stoji že pred vratmi? Od molčanja in obljub ni mogoče živeti. — Slamničarji.

p Nekaj o industrijah, ki so v nemških rokah. V naši državi posebno v Sloveniji imamo vse polno podjetij, ki se nahajajo v nemških rokah. Iz delavskega stališča nam je vseeno, kdo je podjetnik, samo da gleda na delavstvo z očmi poštenosti in pravičnosti, ker delavstvo ne gleda na narodnost, ampak kako podjetnik ravna z delavstvom in ali mu je za to, da bi delavec bil zadovoljen ali ne. Še ni minulo leto, odkar se čutimo svobodne, pa se že opaža, da spet skuša priti na površje stari avstrijski sistem tlačjenja delavskega stanu. Zanimanje, ki je bilo za delavstvo meseca decembra oziroma januarja pada bolj in bolj. V Mengšu imamo tovarno za slavnike, katera je v nemških rokah, a to bi še ne bilo tako zlo, pač pa to, da se krati delavstvu pravica na vseh koncih in krajih. Meseca oktobra bi se imela pričeti sezona, pa še sedaj pravi dotični tovarnar, da sploh ne bo pričel in da se ne izplača, ker ni mogoče dobiti požrebnega materiala. Delavstvo, ki je navezano na to delo, kako bo izhajalo v tem času. Draginja je vedno hujša in delavec brez zasluzka, mora priti do popolnega poloma. Istotako je v Domžalah, kjer je tudi več nemških podjetij isje stroke, ki imajo iste namene in cilje. Čudno, da vlada ne pomisli, ako pojde tako naprej, da bo zartta vsa slavnikarska obrt na Kranjskem. S to akcijo, ki jo pričenjajo ti podjetniki, mislijo osredotočiti vso slavnikarsko obrt v Nemško Avstrijo na sledeč način: Tu se opusti delo z vzrokom, češ ni materiala, in potem spraviti stroje tja v Nemško Avstrijo. Ko bodo stroji tam, pa še delavce tja. Tukaj bi obrt zamrla, vsi boljši delavci bi bili tukaj brez dela. Kaj si hočejo, šli bi tja, kjer je delo in tako bi ne izgubili mi samo na strojih, ker to se še nedomesti sčasoma, temveč izgubili bi tudi, kar je glavno, izvežbane, večje moči te obrti. Če vse pomislimo, se nam vsiljuje še drugo vprašanje: Mi zgubimo boljše delavce te obrti, kako bo potem mogoče konkurirati? Na konkurencio smo pa itak lahko pripravljeni. Da se temu izognemo, je treba hitre odpomoči. Prisiliti podjetja, da pričnejo z delom in za sekvestre postaviti može, ki bodo obenem gledali tudi na delavstvo kakor tudi na gospodarski položaj in da ne bodo pod pritiskom podjetnika državi v kvar, ampak da bo imela država in delavstvo koristi. Tako pa se človeku zdi vse to podobno pobeljenim grobovom. V.

Razne novice.

r Jugoslovanska pomorska matica. 6. t. m. se v Dubrovniku vrši ustanovni občni zbor »Jugoslovanske pomorske matice«, ki na: bi oživotvorila in združila v sebi vse mogoče organizacije pomorščakov in prijateljev morja. Društvo kapitalnov in strojnikov za socialni boj in kulturni napredek, ribiško društvo za povzdigo ribištva, pomorsko propagandno društvo (Flottenverein), pomorska športna društva itd. Vsa ta društva bodo popolnoma neodvisna in avtonomna, a v Matici bo vsako zastopano po svojem referentu. Matica bo izdajala tudi skupno glasilo: revijo »Naše More«.

r Invalidsko šolo v Zemunu je otvoril ameriški Relief Fond. Invalidi imajo v šoli vso oskrbo in obleko. Za sedaj so sprejeli v šolo 50 invalidov.

r Splošna železničarska stavka na Dunaju? »Wiener Allgem. Ztg.« poroča, da se pripravlja med vsemi name-

ščenci južne in državni železnice splošna stavka, ker je izostalo izplačilo nabavnega prispevka.

r Socialno visoko šolo otvorijo s 1. oktobrom t. l. katoličani v Monakovu. Ustanova je namenjena najširšim ljudskim slojem in njen učni načrt obsega tiste znanosti, ki so potrebne za razumevanje in polnevredno sodelovanje v kulturnem, socialnem in državnem življenju, dalje logiko in psihologijo ter govorništvu. Dalje bodo imeli obiskovalci socialne visoke šole priliko, da se izvežbajo v posameznih strokah kot glavem ali posameznem poklicu; v občinskem tainištvu, laički pastirski pomožni službi, književstvu, zadržnem poželvanju itd. To visoko šolo je ozi-vo tvorila krščanska organizacija.

r Wilson in ameriško delavstvo. Reuterjev urad poroča: V poslanci na delavstvo objavlja predsednik Wilson, da bo v kratkem sklicana konferenca zastopnikov delavstva in zastopnikov industrije, ki se bo posvetovala o temeljnih smernicah za izboljšanje odnošajev med delavstvom in kapitalom, in nanove proučila mezdno vprašanje. Odbor njujorskih delavskih zvez je stavil predlog, naj se v Zedinjenih državah skozi šest mesecev ne uprizori nobena stavka in naj se z vsemi sredstvi zviša produkcija, da se omogoči predsedniku Wilsonu delovati na olajšanje draginje.

r Vračanje ameriških izseljencev. Na Reko prihajajo prve skupine jugoslovanskih izseljencev ki se vračajo iz Amerike. Prevozni stroški iz Amerike do Reke znašajo do 2000 dolarjev za osebo.

r Belgrajska sladkorna tovarna bo začela z obratom dne 1. oktobra t. l. V Srbiji sami je letos posejane zelo malo sladkorne pese in si je tovarna zagotovila dobavo iz Srema in Bačke.

r Zaplenjena rudniška in petrolejska podjetja. Poljsko naftno povelništvo za drobnovozno ozemlje v Boryslawu je izdalo proglas, s katerim se zaplenjajo v korist poljski republik rudniška in petrolejska podjetja, ki so last nemških, ogrskih in avstrijskih državljanov.

r Poljske municijske tovarne. Poljski tiskovni urad v Bernu sporoča kot poseben dogodek gospodarskega, vojaškega in političnega pomena ustanovitev delniške družbe municijskih tovarn pod imenom »Projectil«. Družba bo imela svoj sedež v Varšavi, razpolagala bo s 40 milijoni kron ter zaposlovala okoli 2000 delavcev.

r V ječi umorjen socialista. Švicarsko socialno demokratsko časopisje piše o usodi člana švicarskega narodnega sveta, Fritza Platterja, ki je bil aretiran v Romuniji. Francosko socialistično glasilo »Le Populaire« javlja, da je bil Platter na povelje romunske vlade umorjen v ječi, vendar pa nimajo v Bernu o tem še nobenih gotovih vestí.

r Hrvatski »Rdeči križ« je imel 24. avgusta izreden občni zbor, na katerem so sklenili, da se društvo združi z ostalimi društvi »Rdečega križa« v Jugoslaviji. V to svrhu so izvolili poseben začasni odbor. Dosedanji zaklad hrvatskega R. k. porabijo za zgradbo sanatorija v Zagrebu za nepremožne.

r Gibanje trgovskih in industrijskih uslužbencev v Zagrebu. Zveza trgovskih uslužbencev in zasebnih uradnikov v Zagrebu je v pogajanjih dosegla, da je večina njih sprejela zahteve tehničnega in manipulacijskega osebja. Pogajanja z ostalimi delodajalci se nadaljujejo.

r Francosko zrakoplovstvo. »Petit Parisien« je prinesel podatke o francoski zrakoplovbi in številu v njej nameščenih delavcev. V l. 1915. so imeli Francozje 3460 letal ter 12.650 delavcev, lansko leto je narastlo število letal na 34.219, delavcev pa na 186.003. S takimi silami dela Francoska, da bi imela nadvlado v zračnih višavah.

r Vitreosít. Angleški kemiki so iznašli v teku svetovne vojne produkt, ki so ga imenovali vitreosít. Vitreosít jako dobro nadomešča platino skoraj v vseh slučajih, kjer se platina rabi.

r Tragedija dveh sester. V Belgradu sta živeli dve že ostareli dekleti, sestra Leposlava in Darinka Jovanović, zelo osamel. Zadnji čas jih sploh ni bilo več na izpregled, za kar se pa nihče ni brigal. Sosedje so postali pozorni šele tedaj, ko je začel iz stanovanja udarjati mrliški duh. Pozvali so policijo, ki je našla eno sestro mrtvo in že gnijočo, drugo pa nepremično poleg nje sedečo — še živo, a popolnoma oslabiljeno in očitno umobolno. Nesrečnico so spravili v bolnišnico; smrt prve sestre še ni pojasnjena.

r V komunistični Rusiji. Varšavski dopisnik »Timesov« je sporočil svojemu listu zanimive podrobnosti iz življenja v boljševiški Rusiji. Zvedel je iz povsem zanesljivih virov, da je prišel Lenin skoraj popolnoma ob svoj vpliv. Danes je v boljševiški Rusiji najvplivnejša oseba Litvinov, za njim pa pridejo posamezni ljudski komisarji, ki počenjajo vse na svojo pest. Nič ne spominja danes v Rusiji na komunistične ideale iz lanskega leta. Današnji reprezentantje boljševišstva se

bavijo samo z oderuštvo in špekulacijami. Denarna enota v boljševiški Rusiji je danes bankovec za 100 rubljev.

r Umor carjeve rodbine. Iz Omska se poročajo podrobnosti o bodočih kazenskih razpravah proti 163 udeležencem na umoru carjeve družine. Komisiji, katero je svo-ječasno odposlala omskova vlada na poprišče, se je posrečilo najti trupla velikega kneza Sergija, velike kneginje Elizabete in drugih članov družine Romanov. Umorjeni so bili v Permu, blizu ondi, kjer so bili usmrčeni pokopani v skupnem grobu. Trupla, ki jih je bilo po večini mogoče spoznati, so odpravili v Omsk. Nikakor pa ni bilo mogoče najti trupel carja Nikolaja in njegove soproge. Preiskava je dosegla, da sta bili trupla carske dvojice takoj ob pričetku pokolja razsekani in na grmadi sežgani. Za carsko dvojico je bil umorjen prestolonaslednik, ki je moral gledati umor svojih staršev. Tudi njegovo truplo je bilo sežgano. Odkritje groba, v katerem so se nahajala trupla carjeve družine, je pripisovati čudnemu naključju. Pes ene izmed carjevih hčerk, ki je ostal pri nekem kmetu v bližini, je vsak dan tekal na prostor, kjer so ležala pokopana trupla umorjenih. Ker se je to ponavljalo, so mu sledili in na ta način je bilo mogoče najti skupni grob, čigar sledove so skušali morilci skrbno izbrisati. Trupla so bila popolnoma oropana. Poročilo preiskovalne komisije o umoru ruske carjeve družine bo prevedeno v več jezikov in izročeno evropski javnosti kot dokaz za krivdo boljševikov na tem grozodejstvu. Poročilo bo objavljeno o početku kazenske razprave z drugimi spisi vred.

r Protižidovske demonstracije v Budimpešti. »Frankfurter Zeitung« javlja iz Budimpešte o velikih ljudskih demonstracijah antisemitskega značaja, katerih so se udeležili krščanski socialisti in nacionali-

sti. Demonstrantje so poslali v grad k ententni misli deputacijo, ki je zahtevala, da se v ministrstvo ne sprejemajo judje.

r Alkohol in delo s svinčev. Neglede na to, koliko gorja lahko napraví alkohol pri posameznih družinah in osebah, zaposlenih po tiskarnah, tovarnah in rudnikih, ki ne odgovarjajo delu primernim varnostnim in higieničnim odredbam, se mora posebno poudariti, da alkohol vidno zmanjšuje odporno silo tudi najmočnejših ljudi v svinčni industriji. Posebno občutljivo živčevje se opaža pri delavcih v svinčnih podjetjih, ki so bolj slabotne narave ter so bili ali so še alkoholiki. Pri takih osebah se pojavi navadno slabokrvnost, otrpnjenost živčevja v posameznih telesnih organih, vid prične pešati in neredkokrat pešanje posameznih možganskih partij, kar privede do dolgotrajnih bolezni, ki se velikokrat končajo z omračenjem uma. Edina rešitev v takih slučajih je — seveda če ni že prepozno — opustitev dela pri svinču ter brezpogojna odpoved alkoholu.

r Gospodarstvo in analfabetizem na Hrvaškem. Hrvaško-slavonsko gospodarsko društvo v Zagrebu je razposlalo vsem gospodarskim zadrugam okolišnic za pobijanje nepismenosti med kmetskim ljudstvom. Okolišnica naglašá, da je vsak gospodarski napredek nemogoč, dokler večina kmetskih ljudi ne zna ne čitati ne pisati ter poziva zadruge, naj osnujejo tečaj za analfabete. Vsa potrebna navodila, učne pripomočke, knjige, denarna sredstva in nagrade voditeljem tečajev bo dalo Gospodarstvo društvo. V zvezi z analfabetskimi tečaji se bodo vršila predavanja proti alkoholizmu, gízdavi spächenosti ženstva in drugim napakam, ki se kažejo med kmetskim ljudstvom, dalje o negi dece, o potrebi združevanja itd. Govornike strokovnjake bo istotako preskrbelo Gospodarsko društvo.

Brez dela!

Slika. Spisal France Bevk.

Brez dela!...

Kot ogenj vžge ta beseda. Židovi so mrtvi, dimniki so mrtvi, roke vise kot brez moči, oči zrejo, stanovanja, kot da je v vsaki hiši po en mrlič in se ogovarjajo ljudje pridušeno in tiho, da se ne predramijo v svoji bolečini.

Nad kraj, ki je stisnjen v ozko globel med temne gozdne vrhove, ki zrejo poniglavo na siromašno polje in na hišice obdane z vrtiči, je legla tesnoba. Ljudje, ki so hiteli vsako jutro na delo in vsak večer z dela, tiho že od pamtveka, odkar je nastala v tem od Boga zapuščnem gorskem kraju domača industrija, v kateri so se združili vsi v eno celoto v skupen blagor in skapno trpljenje, se zdijo, kot da so izgubili dragoceno pravdo.

Kadar je oče zapustil rjave, počrnele židove tovarne, je stopil sin čez prag v šumenje stoterih udarcev, ki so se čuli od jutra do večera in vžigali iskre kot zlate misli, gasnoče v črne drobce. Zamolklo topotanje je donelo od jutra do večera, od nedelje do nedelje, s pomladi na jesen, z jeseni na pomlad, da je bilo zvečer nekaj sreče v očeh, da je bilo v nedeljo par ur radosti in solca.

To je bilo življenje. Njih sreča je preštevila število udarcev, ki so prehiteli sekunde. Kadarkoli se je čelo pomračilo, so se udarci potrojili... Zdad molčijo.

Že dalje časa je ležala slutnja med ljudmi in razjedala dušo kot razkopajoča voda. Samo tih šepet, lahka domneva, pogled na neznačno zalogo premoža... Kdo je upal reči? Sredi tišine besed in topotanja kladiv je zinil nekdo zelo glasno: »Premoža ne bo; ne uvoza ne izvoza ni — zaloga je polna... Kaj nam se bliža?« Ko da so vsi preslišali te besede, so molčali.

Tu pa tam je komu zastala roka, srce je za hip utihnilo. V družini se beseda ni upala čez ustnice, kot da vsakdo ve in — molči.

»To ne more biti! Ne bi bilo pravično!«

»Pravično, ali nepravično! Kdo vpraša po pravici? V par tednih boste videli. Potem pa neha delati in neha živeti!«

Mrzel molk je zavladal po teh besedah. Vrsta ozlovoljenih pogledov se je ozrla nanj.

»Kaj jim mari, če poginem. Podjetje je naše. Če bi ga imel kapitalist, bi že bil premož tu.«

»Kaj? Ko pa hočemo delati. Še nikoli mi ni nihče branil delati.«

»Boš pa delal, če boš mogel.«

»Svet ima dovolj dela in kruha.«

»To govoriš ti! Seveda ga ima. Vsega ostaja. Še za one je kruha, ki nič ne delajo. Pa kakšnega kruha!«

Vsi hkratu so molčali, ko da jim je šinila prepovedana misel v možgane. Kot da je legel mrak od stropa do oči, so potemnela čela in se zarezala v gube. Roke so se mehnično gibale vedno v enem in istem taktu, vedno z istim mislimi, do onega dne, ko je ugasnil ogenj v pečeh, ko

je zazvenel zadnji udarec na nakovalno trdo in s protestom ter umrl.

Po delavcih je nastala tišina kot na razvalinah. Delavci so stali brez opravka na svojih mestih, kot da ne razumejo, kaj se je zgodilo. Ta hip bi bili delali z vso ljubeznijo, bolj kot kdaj prej. Roke so se tresle in objemale orodje.

Sredi njih je stal človek z rokama na hrbtu in zrl pred se. Kot da ne vedo, zakaj gre, je dejal s počasnim, enakomernim glasom še enkrat:

»Pojdimo domov! Jutri ne pridemo več.«

Ko da so slišali te besede prvič, so se ozrli nanj. Srce jim je zastalo. V duši je zavrelo ko olje: Proklet! Zgodilo se je!...

Gledali so v človeka, ki je stal z rokama na hrbtu in čakali, kdo da jim pove še nekaj.

»Delavci!« je dejal in posebno poudaril zadnje besede. »Delavci! Jutri lahko ostanete pri svojih družinah, ali delate, kar hočete!«

Kot bi se stisnili z golim telesom ob vlažno steno, jim je šlo skozi ude. Misice v pesteh so se stisnile nehote. Blesk v očeh, ki je bil komaj viden, je prešinil možgane in goral skozi telo. Duh neznanе upornosti, ki je ob takih trenutkih lasten človeku, je zavrel.

Za hip so molčali vsi. Skozi okno je v širokih pramenih sijalo večerno solnce. Nekdo je predramil molk in dejal z rezkim glasom:

»Ali je jutri praznik?«

Vsi so pogledali vanj.

»Seveda je praznik. Pa pojutranjem tudi... cel teden...«

Kot bi se bil zbudil iz dolgega spanja, je dejal nekdo:

»Pa zakaj ne bomo delali?« Ta še vedno ni razumel; opt na kladivo je stal in zrl.

Nasmehnil so se mu.

»Glej ga! Zakaj? Premoža ni... Ali boš koval mrzlo železo?«

»Premoža?« je pomislil, kot bi hotel razbrati, kaj ima opraviti premož z njegovim delom in zaslužkom, z njegovo družino in njegovo srečo.

»Kako pa naj živimo?«

»Beračit pojdi!...«

»Ali pa k vojakom, če te vzamejo, ko si sključen od dela...«

Vsli oči so se nemirno premikale z obraza na obraz, izpraševale, odgovarjale...

»Zaloga so itak polne. Kam naj izvažamo? Zaprti smo ko v zaboj!«

»Dolino bomo zasuli z blagom.«

»Pa jo zasujmo! — Potem se čudijo, če so ljudje nezadovoljni, če se učijo ropati... Še ta mal zaslužek nam so odgriznili od ust!...«

»Pst!... Mirno. To je resna zadeva...«

Razburjenost je legla na vse. Notranjost je dobila duša in se hotela razleteti kot bomba. Težka tišina rvajih židov je čudno oživela.

»Mirno? Seveda, mirno! Radoveder sem, če bodo otroci mirni. Reci jim: pst! kadar bodo lačni. Boš ti čez teden du miren?«

»Premoža naj dajo! Zakaj ni premoža?«

»Vlada ga varuje... Rabi ga za salone. To zimo bo mrz.«

Nekateri so se zasmejali s hrupnim smehom. Obrazi so bili goreči, resni, preteči. Stisnili so se v gruče.

»Pa je premoža v deželi...«

»Seveda ga je... Proč ga vozijo...«

»Premož da, a za naše izdelke nam ne dajo izvoznice!«

»Vragi!«

»Kaj, pst! Mi ne moremo delati! drugod prodajajo naš premož in oglje na borzah...«

»Dajmo tovarno židom; jutri bomo dobili premoža...«

»Pomirite se! Pojmo domov!«

»Vseeno je, kje si, če nimaš dela. Nekaj je treba storiti...«

»Otroke jim pošljimo!...«

»Napravili bomo protest,« je govoril nekdo z visokim glasom, ki je pomirjeval. »Orisali jim bomo naš neznočni položaj. Dejali bomo: tri sto delavskih družin je na cesti...«

»Tri sto družin?... Poslušajte! Žené in otroci!...«

»Pa se ne zmenijo. Oni izpodkopujejo državo! Pa bodo dolžili nas!«

»Tiho!« je nadaljeval visoki glas. »Z mirnim potom bomo dosegli. Rekli bomo: to podjetje je naša skupna last. Na njem zavisi vse, kar premoremo. Vse naše premoženje je naloženo v nerazprodanem blagu...«

»Kaj? Recimo jim raje: židje smo, kapitalisti smo, pomagajte nam! in pomagali nam bodo...«

»Mirno kri, tovariši! Morajo nam pomagati, če je pravica. Morajo izprevideti.«

»In če ne bodo izprevideli? In če ne bodo pomagali? In če ni pravice?...«

Molk.

»Ali boš kradel?«

»Ali boš ropal?«

»Kaj?...«

Židovi so mrtvi, nad dimniki se ne

više separa, enakomerni udarci od jutra do večera počivajo. Hribi gledajo v kotlino, kdaj bodo ugasnili dimi med ognjišči koč. Ali bodo prenehala potem biti srca? Ali se bo razlila lava po cestah?

Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Jože Rutar.

Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.

Največja slovenska hranilnica

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3

je imela koncem l. 1918. vlog . K 80.000.000—
rezervnega zaklada 2.500.000—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima vpeljane lično domače hranilnice. — Hranilnica je popolnoma varna. — Dovoljuje posojila na zemljišča in postopja proti nizkemu obrestovanju in obligatornemu odplačevanju dolga. — V podpiranju trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo
v Ljubljani, reg. zadr. z o. z.

Stalna zaloga poljedelj. strojev:
motorjev, mlatilnic, viteljev, slamo- in
reporeznic, brzoparinikov, plugov, bran,
čistilnikov i. t. d.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolenjajnega in spacerijskega blaga ter poljskih pridevkov.

Zaloga:

pristnega domačega in ogrskega vina,
žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekajevalnica klobas. - Lastna zeljarna.

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, v lastnem domu
Miklošičeva cesta 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih zakladov.

Posojila se dovoljujejo od 4 do 5%.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.